

Štev. 4.

V Ljubljani, 15. aprila 1937.

Leto 54.

Vsebina: Poziv podružnicam oziroma članom Kmetijske družbe, ki so naročniki „Kmetovalca“. — Za boljši krompirjev pridelek. — Koliko škroba ima krompir pri nas. — Uničujte plevel v žitnem polju. Osigurajte si dobro žetev. — Barvanje lucerne. — Tudi pri sadjarstvu računajmo. — Peronospora in grozdna plesnoba. — Morilka sadik. — Žleze z notranjo selekcijo v živinoreji. — Prispevek k spoznavanju kakovosti volne jezersko-solčavske ovce. — Parafiniranje sira. — Čebele v aprilu-maju. — Propadanje smrekovih gozdov. — Kako je organizirano srbsko kmetijsko združenstvo. — Društvene vesti.

Poziv podružnicam oziroma članom Kmetijske družbe, ki so naročniki „Kmetovalca“.

Kmetijska družba je stavila upravi „Kmetovalca“ na razpolago okoli 1000 drevesc raznih vrst jabolk, da jih razdeli brezplačno naročnikom „Kmetovalca“, ki so člani družbe.

Pozivamo takšne naročnike, da se takoj priglase pri svojih podružnicah kot interesi za drevesca. Zglasiti se morajo najdalje do 25. t. m., a podružnice morajo število članov javiti družbi do srede 28. t. m. Ob enem se morajo podružnice, oziroma člani obvezati, da bodo voznino za drevesca sami plačali. Pri razdelitvi drevesc se bodo upoštevale le one prijave, ki bodo dospele do 28. t. m. in bo vsaka podružnica sprejela sorazmerno število drevesc, kolikor jih odpade na prijavljeno število.

Člani, naročniki „Kmetovalca“ izkoristite priliko, da dobite brezplačno drevesca.

UPRAVNIŠTVO „KMETOVALCA“.

Poljedelstvo.

Za boljši krompirjev pridelek

Ing. Primož Simonič.

V preteklem letu se je posebno izrazito pokazalo, da naš domači krompir propada in da je nujno potreben obnove in izboljšanja. V večini krajev Slovenije je bil pridelek krompirja prav slab, in sicer ne samo pičel z ozirom na množino, ampak je bilo tudi gomolje slabo razvito in močno podvrženo gnitju na njivi in v shrambi. Veliko je bilo krivo deževno vreme, ki je posebno močno škodovalo starim domačim sortam, oneidovcu in kresniku, medtem ko so bile nove, iz inozemstva uvožene sorte manj prizadete. Vendar vreme ni bilo edini vzrok slabi letini, kajti slične neuspehe pri krompirju opazujemo pri nas že več let. Pojavljajo se tudi v vedno večji meri razne bolezni na listju, steblih in gomoljih, zlasti krompirjeva plesen in

obročkasta bakterijoza ter stebelna bakterijoza ali črna noga. Razume se, da vsi ti vzroki pridelek zelo močno oškodujejo.

Pri krompirju je bolj kot pri drugih kmetijskih rastlinah znan pojav, da začne kaka sorta, predvsem starejša, vsled neugodnih talnih in podnebnih oziroma vremenskih razmer v pridelku močno nazadovati in trpeti njena odpornost proti raznim glivičnim boleznim. Temu pojavu bi najpriljubljenejše rekli propadanje. Javlja se tudi v tem, da krompir slabo kali in da je vsled tega na njivi veliko praznih mest in da je veliko rastlin slabotne rasti.

Kako odpomoči propadanju krompirja, ali ga vsaj zadržati, oziroma kako rešiti krompirjevo vprašanje? Delali so se poskusi z uvažanjem

novih tujih sort, n. pr. alma, jubel, Böhmov rani, Parnassia, Ackersegen. Ako bi hoteli z uvažanjem tujih sort nadomestiti sedanje, bi rabili v to predvsem prav znatna denarna sredstva, ki jih danes žal ni nikjer vzeti, saj stane 1 kg krompirja iz inozemstva, predno pride do kmeta, ki ga sadi, okroglo Din 3—. Na drugi strani je zelo težko najti sorto, ki bi bila za nas prikladna, ker je največ sort novejšje selekcije vzgojenih na visok odstotek škroba, kakršen je potreben za predelavo krompirja v špirit. Take sorte so večinoma slabšega okusa in niso prikladne za kuho. Izmed zgoraj navedenih sort se je pri nas dosedaj najbolj obnesel Böhmov rani. Alma in jubel sta rodovitni, odporni sorti, a premalo okusni. Dosedaj razširjene domače sorte, oneidovec, kresnik in rožnik nimajo te napake, ampak so vse iz vrstnega okusa. Zato je treba biti pri uvažanju tujih sort zelo previden. Najprej jih moramo doma vse-

stransko preizkusiti, šele potem jih smemo širiti v večjem obsegu, v kolikor to sploh dopuščajo sredstva.

Glavno upanje moramo torej polagati na zboljšanje domačih sort. Pri tem delu se naš kmet ne bo smel zanašati le na pomoč od zgoraj, kakor se ta za kmeta zelo škodljiva razvada v zadnjih letih vedno bolj širi in enostavno zahtevati: naš okraj rabi 20 vagonov semenskega krompirja, preskrbite ga nam! Par malih posestev, ki jih ima banovina, v kolikor so sploh prikladna za pridelovanje krompirja, zdaleka ne zadostuje, da bi bilo mogoče preskrbeti kmetovalce cele banovine z dobrim semenskim blagom. Tudi, ko bo začela vzgajati krompir selekcijska postaja, bo šlo to le v majhnih množinah. Zato si bo moral kmet tudi sam pomagati in pri tem pospeševalnem delu sam sodelovati v svoj lastni blagor.

Zboljšanje krompirja potom odbire ni nekaj, kar bi kmet ne mogel uspešno vršiti. Gre za to, da izkoristimo zmožnost rastlin kot živih bitij, da prenašajo svoje lastnosti na potomstvo. Nikakor pa ne zadostuje, če bi kdo odbiral za seme le gomolje, ker bi pri takem delu prišlo med seme mnogo lepih in zdravih gomoljev od slabih rastlin. Odbirati je marveč treba po rastlinah njihova potomstva, in to že na njivi. Da bomo imeli v enem grmušlju le po eno potomstvo, moramo vsaditi v vsako jamico le po en gomolj. Četudi bo iz tega gomolja zraslo več rastlin, ki skupno tvorijo grmušelj, vendar je to eno potomstvo, ker si je v lastnostih popolnoma enako. Končni cilj pri odbiranju nam je, da dobimo rodovitno, zdrav krompir, ki ima dosti krepko poganjajočih očesc in ki se raznim boleznim dobro upira.

Če opazujemo krompir med rastjo, vidimo, da so nekateri grmušlji manj napadeni od bolezni, kot drugi. Te zaznamujemo in le od njih izkoplamo v jeseni gomolje za nadaljnjo odbiro. Nekatere bolezni rastlino že tekoma poletja več ali manj uničijo, tako obročkasta bakterijoza in tudi stebelna bakterijoza ali črna noga. Rastline, obbolele za temi boleznimi ovenejo in se popolnoma posuše ter se takorekoč same izločijo od nadaljnje odbire. Krompirjeva plesen, ki povzroča rjavenje listov, tudi ne napade vseh rastlin enako močno ali enako zgodaj. Tudi te zaznamujemo. Kratkotamo, vse najbolj zdrave grmušlje opremimo z vidnimi znaki, n. pr. s količki ali z rafijevimi vrvicami in te jeseni najprej in posebej izkoplamo. (Dalje prihodnjič.)

Koliko škroba ima krompir pri nas.

Ing. J. Zaplotnik.

Letošnji „Kmetovalec“ je temu vprašanju posvetil že precej pozornosti. Navedbe v člankih so se močno razlikovale. Po enem piscu bi imel krompir v delu Slovenije od 6.00 do 21.87 % škroba. V drugem članku se navajajo številke 8% do 22%.

Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani ima o tem predmetu precej številne podatke iz zadnjih let. V interesu splošnosti in radi razčiščenja pojmov, sem te podatke zbral in sestavil v pričujočih tabelah. Vse tu navedene številke so določene s

Tabela I.

Sorta	Število vzorcev	Odstotek škroba	Sorta	Število vzorcev	Odstotek škroba
Pridelek 1929			kifeljčar	1	13.2
ataman	1	18.2	legijon	1	15.2
Böhmov rani	1	13.4	oneidovec	1	12.9
centifolija	1	13.6	parnasija	1	15.7
legijon	1	17.5	semenjaki	2	10.9
parnasija	1	17.5	silezija	1	14.4
silezija	1	15.9	Pridelek 1932		
Pridelek 1930			Böhmov rani	1	15.4
ataman	1	20.0	bintje	1	14.4
Böhmov rani	2	10.75	borgher	1	18.5
bintje	1	11.9	erstling	1	13.9
borgher / eigenheimer	1	15.2	kifeljčar	1	14.9
centifolija	2	14.2	legijon	1	18.2
cvikavski rani	1	12.4	oneidovec	1	18.0
deodarda	1	17.5	parnasija	1	19.0
edeltraut	1	14.1	silezija	1	19.5
erstling	1	12.0	Pridelek 1935		
Hindenburg	1	17.7	jubel	46	16.3
jubel	1	14.4	kresnik	7	15.8
kifeljčar	1	11.9	oneidovec	11	15.1
kuckuck	1	17.0	Pridelek 1936		
legijon	1	16.7	arran crest	1	10.0
odenwaldski plavi	1	15.5	Böhmov rani	3	14.0
oneidovec	1	13.9	bintje	1	11.7
parnasija	6	15.3	borgher	1	15.9
preussen	1	14.7	Ella	1	16.9
semenjaki	9	13.6	erstling	1	10.5
„ najmanj	2	10.5	industrija	1	15.9
„ največ	2	16.4	jubel	14	16.7
silezija	1	14.9	kresnik	10	15.6
Pridelek 1931			oneidovec	9	14.1
ataman	1	16.2	rožnik, rani	1	11.9
Böhmov rani	1	12.7	„ pozni	3	15.4
bintje	1	13.6	Voran	1	18.2
borgher	1	15.2	plavi	1	17.5
centifolija	1	13.6	rdeči	1	13.3
erstling	1	13.4			

Tabela II

Sorta	Število vzorcev	Odstotek škroba			Število letnikov
		najmanjši	največji	povprečni	
ataman	3	16.2	20.0	18.1	3
bintje	4	11.7	14.4	12.9	4
Böhmov rani	8	10.5	15.4	13.1	5
borgher	4	15.2	18.5	16.2	4
centifolija	3	13.6	14.2	13.8	3
erstling	4	10.5	13.9	12.4	4
jubel	61	12.9	20.3	16.4	3
kifeljčar	3	11.9	14.9	13.3	3
kresnik	17	13.2	16.9	15.7	2
legijon	4	15.2	18.2	16.9	4
oneidovec	23	12.7	18.5	14.7	5
parnasija	9	13.9	19.0	16.0	4
silezija	4	14.4	19.5	16.2	4
semenjaki	11	10.5	16.4	13.1	2

pomočjo Reimannove tehtnice in tabele, ki jo ima König v knjigi: „Preiskovanje kmetijskih in kmetijsko-obrtno važnih snovi“.

Materijal za te določbe je bil pridelan v raznih okoliščinah v Sloveniji. Seme za dotični material je izviralo iz raznih virov: 1. uvažale so ga razne gospodarske ustanove, zlasti po ostri zimi l. 1928./29.; 2. dostavljale so ga nekatere inozemske ustanove radi propagande, zlasti leta 1930.; 3. dostavljali so ga kmetovalci iz vseh krajev Slovenije, radi priznavanja; in 4. iz poskusov Kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani. Preiskani material je zrastel: leta 1929., 1930. in 1931. na zelo humozni in peščeni ilovici, leta 1932. na ilovici, leta 1935. in 1936. na raznih zemljiščih cele Slovenije, od Blok do Prekmurja in od Kolpe do Drave.

Tabela I. vsebuje podatke, razvrščene po letih pridelovanja. Kadar je bilo več raznih vzorcev iste sorte, je vstavljena v tabelo povprečna vrednost za odstotek škroba.

Tabela II. vsebuje podatke za one sorte, pri katerih je bil škrob določen vsaj v dveh letih. Povprečni odstotek je tu izračunan iz vseh vzorcev dotične sorte, brez ozira na leto pridelovanja. Podatki za najmanjši oziroma največji odstotek škroba se prav tako ne ozirajo na leto pridelovanja, marveč povedo, koliko je katera omenjenih sort v teh letih dala najmanj oz. največ škroba.

Iz tabel je razvidno, da je bila pri 29 sortah in pri 180 vzorcih najslabša škrobnost dosežena z 10% škroba, najboljša pa je iznašala 20.3%. Pri sortah, ki so bile preiskovane več let, je znašala najslabša povprečna škrobnost za dotična leta 12.4% (erstling!), najboljša pa 18.1% (industrijska sorta ataman, s hrapavo kožo, slabim okusom, se pri kuhanju popolnoma razpusti, ko je v sredini še trd, in ki je bil vselej med najpoznejšimi). Absolutno najslabšo škrobnost je dal arran crest, škotska sorta, ki je v našem podnebnju tako dovzetna za krompirjevo plesen, da v 14 dneh po prvih znakih izgubi sploh vse zelene dele, med tem ko je bilo na tik poleg rastoči sorti komaj opaziti kak znak plesni!

Pri pregledu tabel opazimo nadalje, da so gotove sorte vsako leto dale najmanjši odstotek škroba. To so: erstling, Böhmov rani, bintje, kifelijčar, torej tipične zgodnje sorte. Na drugi strani spet opazimo, da so go-

tove sorte, spet vedno iste, dajale redno največji odstotek škroba. Take so: ataman, legijon, parnasija, jubel. Vse to so vsaj srednjepozne, če ne izrazito pozne sorte.

In končno pri pregledu tabel tudi vidimo, da so v nekaterih letih dale vse sorte več škroba, n. pr. l. 1932., v drugih pa spet vse sorte manj, n. pr. leta 1931. Včasih se to bolj izrazito vidi pri ranih sortah, n. pr. leta 1930., drugič pa se to bolj razločno vidi pri poznih sortah, n. pr. l. 1931.

Kaj moremo sklepati iz vsega omenjenega? Z gotovostjo lahko sklepamo naslednje:

1. Škrobnost je sortna lastnost, ki je pri ranih sortah manjša, pri kasnih večja.

2. Na škrobnost vplivajo v okviru sortnih zmožnosti splošni pogoji za uspevanje dotične kulture, in sicer tako, da ugodni pogoji (dovolj hrane in toplote) omogočajo dosego gornje meje, ki jo dotična sorta more doseči, neugodni (izčrpana zemlja, suša) pa silijo k njeni spodnji meji.

3. Izjemne prilike (n. pr. prekomerna vlaga, bolezn) lahko zakrijejo značaj dotične sorte.

Uničujte plevel v žitnem polju. Osigurajte si dobro žetev.

Ing. T.

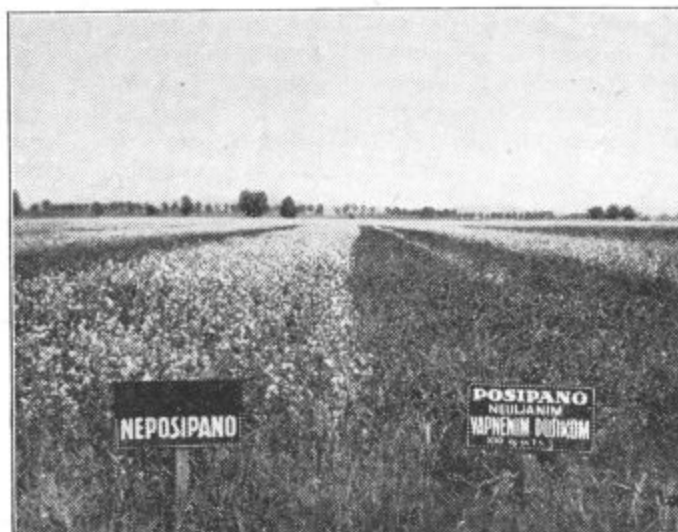
Od vsega plevela v žitnem polju je divja repica v ovsu najbolj nadležen plevel. V nekaterih krajih se je divja repica že tako razbohotila, da so kmetovalci prestali s setvijo ovsa. In vendar je oves zelo potrebna, krepka hrana za mlado živino. Še posebno neobhodno potreben pa je oves v gospodarstvu, kjer se gojijo konji.

Divja repica in gorčica povzročata veliko škodo žitu s tem, da krade hrano, vlago in svetlobo, zasenči žitne biljke in jih sčasoma preraste in zaduši. Zato ne smemo čakati z uničevanjem plevela do takrat, ko nas opozori s svojim belim cvetjem, da se nahaja v žitnem polju! Divjo repico moramo zatreti v zgodnji mladosti, ko razvije 2—4 lističe. Takrat potrosimo žitno polje, predvsem ovsišče, z **neoljenim apnenim dušikom**,

100 kg na 1 kat. jutro. Apneni dušik moramo trositi na **rosnato** žito. Izbrati moramo takšen dan, da bo lep in solnčen. Neoljeni apneni dušik osmudi plevel, ko pade na rosnate, vodoravno ležeče in kosmate lističe divje repice.

Če nato prisije solnce in greje celi dan, se osmojeni plevel posuši.

Neoljeni apneni dušik ne škoduje žitu. Žitne biljke stojijo pokonci in apneni-dušični prašek zdrkne iz biljk, ki so prevlečene z voščeno kožico. Žitna polja sicer porumenijo, če jih potrosimo z neoljenim apnenim dušikom, toda najdalje v 14 dneh zopet bujno zazelene, ko pride apneni dušik kot gnojilo do učinka. Vsled tega ima neoljeni apneni dušik poleg svojstva uničevanja plevela in razkuževanja tla obenem tudi gnojilno vrednost.

Sl. 7.

Pri dvigajočih se cenah pšenice, se izplača pokloniti posevom največjo pozornost. Očistiti jih moramo plevela in dodati jim manjkajočo hrano za bujno rast, za trdoto vlati in za donos težkega in zdravega zrna.

Na lahki zemlji potrosimo po ozimnem žitu 100 kg nitrofoskala - III na 1 kat. jutro. Nitrofoskal - III vsebuje 4 % dušika, 10 % fosforne kisline, 4 % kalija in 33 % apna v onem razmerju kot je za rast žitaric najpotrebnejše. Na težji zemlji pa potrosimo poseve na 1 kat. jutro s 100 kg nitrofoska, ki vsebuje 4 % dušika in 12 % fosf. kisline. V težki pšenični

zemlji je namreč za rast žita dovolj kalija. Zato gnojimo žita, ki so zasejana na težki zemlji samo z nitrofoskom.

Sedaj je še čas, da ojačimo ozimna žita in si zasiguramo bogato žetev.

Za jara žita pa moramo gnojiti njivo še pred setvijo. Na sirovo brazdo raztrosimo gnojilo in ga zadržamo. Če je pa njiva polna divje repice, potem moramo trositi po zelenem posevu (ovsu) neoljeni apneni dušik takrat, ko razvije divja repica 2 do 4 liste.

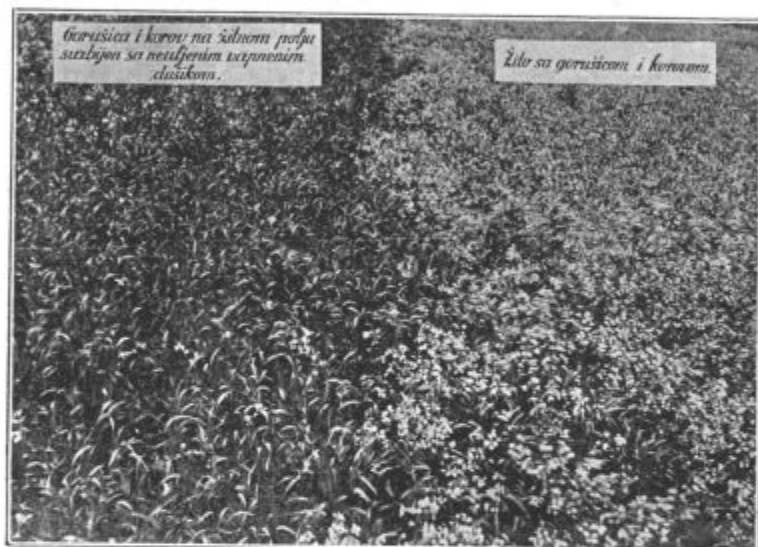
nec. Odredilo je, da se sme izvažati seme naše lucerne in črne detelje samo v plombiranih vrečah in da mora biti prej preiskano od pristojne kmetijske poskusne in kontrolne postaje. Kontrolna postaja seme preišče, zlasti z ozirom na izvor in opremi vsako vrečo s posebnim listkom (atestom). Ti listki so dveh vrst: s poševno rdečo črto za očiščeno seme, in s poševno modro črto za neočiščeno (naturalno) seme. To je bil ukrep, ki je imel za cilj, pridobiti našim proizvajalcom na zunanjih tržiščih potrebno ime.

Druga odredba kmetijskega ministristva pa se nanaša na seme lucerne in črne detelje, ki se k nam uvažata. Uvoziti se sme le seme, ki ustreza našim predpisom za notranji promet, ki pa so precej strogi. Pri uvozu pa se mora vsaka vreča semena lucerne in črne detelje pobarvati z eozinom.

Eozin je rdeče barvilo, ki se topi v alkoholu. Za barvanje lucerne vzamemo 8 g barvila za vsak liter denaturiranega alkohola. S posebno brizgalko se vbrizgne v vsako vrečo na 14 mestih po 20 kubičnih centimetrov barvaste tekočine, tako da se porabi na 100 vreč 28 litrov denaturiranega alkohola in pičel četrt kilograma barvila. Alkohol v kratkem času izhlapi, barva pa ostane. Na ta način dobimo povsod precej enakomerno razdeljeno rdeče zrnje, ki nam pove, da je bilo dotično seme uvoženo. Pobarvano zrno ni uničeno, niti pokvarjeno, **ono samo kriči, da je tuje.**

Enak način barvanja je predpisan tudi za seme črne detelje, ki ga tudi doma pridelamo dovolj ali še preveč za naše potrebe.

Podobne predpise za barvanje raznih deteljnih semen imajo na Poljskem, Švedskem, Norveškem, Finskem in ostalih državah ob vzhodnem baltskem morju. Poseben način barvanja lucerne in črne detelje imajo Francozi. Najdalje pa so v tem šli Amerikanci, ki barvajo črno deteljo in lucerno pri uvozu na tri razne načine, po tem, kako oni smatrajo seme gotovega izvora primernim za njihove prilike. Seme določenega izvora barvajo rdeče, drugo modro in tretje zeleno.

Sl. 8.

Travništvo.

Barvanje lucerne.

Ing. I. Zaplotnik.

Med kupljenim semenom lucerne boste včasih opazili tu in tam kako rdeče zrno. Pri natančnejšem opazovanju boste našli takih rdečih zrn še več. Posebno živahno rdeče barvast pa bo kak kamenček ali drobec kakega večjega zrna. Vprašali se boste, odkod je prišlo tako rdeče zrnje med lucerno, ki navadno vendar ni rdeča.

Lucerna, v kateri najdete nekaj rdečih lucerninih zrn, je bila nalašč barvana. Potem vas bo pa spet zanimalo, zakaj je nekdo barval lucerno, saj zato ne more vendar biti nič boljša, prej še morebiti slabša od one, ki ni barvana.

Stvar je v kratkem taka-le: V naši državi pridelamo dovolj prav dobre lucerne. Nekako središče pridelovanja semenske lucerne je Vojvodina (Banat in Bačka); dovolj je pridelajo tudi v Sremu, Severni Srbiji in Sla-

voniji. Včasih so prekupci ves pridelek pokupili in ga izvozili napol očiščenega ali sploh neočiščenega na Ogrsko. Tam so to naše seme očistili in ga naprej prodajali pod imenom ogrske lucerne. Pri tem so prav dobro služili. Mi smo pa potem pri njih kupovali čisto seme za setev, če smo hoteli imeti seme, ki je bilo za naše podnebje primerno. Če pa nismo gledali na kakovost, smo kupovali lucerno v Italiji.

Leta 1935. pa je naše kmetijsko ministristvo napravilo temu početju ko-

Sadjarstvo.

Tudi pri sadjarstvu računajmo.

Val. Janhar.

Te dni smo čitali, da je banska uprava za Dravsko banovino razdelila 8500 kg arborina po polovični

ceni med naše sadjarje. Ker sem preizkušal že domala vsa sredstva za pokončevanje sadnih škodljivcev,

si lastim pravico, da tudi v tem pogledu izrečem svojo sodbo:

Radevolje priznam, da je arborin enakovreden vsem podobnim škropivom, moram pa povdariti, da je v primeri z njimi odločno predrag. Poleg tega, da n. pr. biljobran zimski ne osmudi spodaj rastočih sadežev — kar je pri arborinu reden pojav — je biljobran tudi približno polovico cenejši.

Še večja razlika v tem pogledu obstoji med arborinom in Theobaldovo brozgo (podrobneje jo opisuje g. Fr. Vardjan na 44—45 strani lanskega letnika S. in V.). To sredstvo nima samo te prednosti, da učinkuje enakovredno drugim pripravam, da ne osmudi pod sadnim drevjem rastočih kultur — ampak **tudi izdatno gnoji** — pa čeprav je **neprimerno cenejše** kot vsa ostala sredstva!

Če namreč odračunamo v škropivu se nahajajoče gnojilne snovi, stane 100 l tega sredstva samo 5 do 6 Din! To pomeni, da pri škropljenju s Theobaldovo brozgo nabavni stroški zelo malo obremenjujejo gospodarja. Že samo to je v današnjih težkih gospodarskih prilikah odločujoče važnosti.

Vsled navedenih okolnosti ni čudno, da so se po vsem svetu oprijeli škropljenja s Teobaldovo brozgo — pa čeprav se v to svrhu ne dela nikake reklame (Theobaldova brozga namreč ni nikak izgotovljeni tovarniški izdelek, pač pa jo sadjarji sami pripravljamo z 8—10 delov 40% kal. soli, 100 delov vode, 10—12 delov živega apna, $\frac{3}{4}$ dela sode in $\frac{3}{4}$ dela vodotopnega stekla).

Če torej primerjamo, da se je za zgoraj omenjeno akcijo (za 85.000 kg škropiva) žrtvovalo kar ca 42.500 Din in če bodo okrog Din 50.000 morali prispevati sadjarji sami, vidimo, da bi za to svoto mogli nabaviti preko **500.000 kg Theobaldove brozge**, s čemer bi bila poškropljena **5 kratna množina dreves**, ki bodo sicer poškropljena!

Zato bi bilo v bodoče priporočati, naj se v obrambo sadnega drevja deli podpora iz javnih sredstev v obliki sestavin, ki so potrebne za napravo Theobaldove brozge. Sadjarji naj plačajo le kalijevo sol (ki ji že kot gnojilo vsi zaupamo), ostala sredstva pa naj dobijo brezplačno. Mesto 100.000 dreves bo na ta način obvarovanih 500.000 kom., poleg tega pa bo sadno drevje v Sloveniji s to akcijo gnojeno z preko dva vagona kalijeve soli in skoro tri vagona živega apna!

Vinogradništvo.

Peronospora in grozдна plesnoba.

Fr. Gombač.

Z ozirom na lanskoletne slabe izkušnje ter na veliko škodo povzročeno osobito po peronospori, ki je potem izzvala toliko časopisnih in strokovnih debat, ne bo gotovo odveč, če na ti bolezni, zlasti na peronosporo, opozorimo že sedaj naše vinogradnike, naj bodo glede nastopa in pravočasnega pokončevanja teh bolezni tudi letos prav previdni.

Letošnje abnormalno spomladansko vreme kaže, da bo trta bolj zgodaj pognala in da bo treba poprej škropiti in žveplati kot navadno, ko se je to delo od druge polovice maja naprej obavljalo. Čakati na prvo škropljenje, ko so že trtni listi v notranjem okuženi (inkubacija) in potem šele vinogradnike potom strokovnih listov na škropljenje opozarjati, je že prepozno, tembolj, ker taka navodila dohajajo neredno in nepravočasno poduka vedno potrebnemu malemu vinogradniku v vednost.

Čim prej sta torej ta dela zgotovljena, tem bolje. Letošnjo pomlad se ne bo nobeden prenačil, če bo svoje trte temeljito poškropil, **čim dosežejo poganjki malo pedenj dolgo-**

sti, ne glede na to, če je to že prve dni maja, ali celo proti koncu aprila, kakor tudi ne glede na to, če se notranja listna okuženost še ne opazi.

Nastopi pa ta lahko takoj v par dneh pri količkaj gorkovlažnem vremenu, ki je za razvoj peronospore najugodnejše.

Zato priporočamo, da si po možnosti vsak vinogradnik že sedaj s temi pokončevalnimi sredstvi preskrbi. Za prvo škropljenje zadostuje 1% (1 kg galice na 100 l vode) in $1\frac{1}{4}$ kg gašenega apna. Poškropiti pa se mora temeljito cela trta, osobito vsi listi tudi od spodaj (na spodnji strani) ter grozdički. Pri trajajočem gorko-deževnem vremenu se to delo čez 8—10 dni ponovi, ker letos so trte še od lanskega leta močno okužene.

Istotako bo na mestu prvo žveplanje vsekakor že v prvi polovici maja, t. j. koj po prvem škropljenju. Žveplanje se mora pa obaviti v lepem, sončnem, tihem vremenu, na fino, brez trošenja mnogo žvepla. Torej nekako samo zadimiti celo trto, da se žveplo na rahlo na liste in na zarod vsede.

Vrtnarstvo.

Morilka sadik.

Ing. Lojze Prezelj, zasebni fitopatolog.

Vsako pomlad nam povzroča v gnojnih gredah občutno škodo glivičasta bolezen — morilka sadik (*Pythium de Baryanum*, Hesse). Pravzaprav nam sadik — semenice, ne mori samo omenjena glivica, temveč jih je več, vse pa imajo za posledico venenje in odmiranje mladih rastlinic — sadik. Bolezen se pojavlja prav tako tudi zunaj na polju, to posebno na obsežnih repnih njivah. Vprav na teh so kaj kmalu po kalitvi semena, ko so vidni prvi nežni lističi, vidljive obsežne prazne, suhe površine. Na Nemškem, v Rusiji in na Češkoslovaškem, pa tudi pri nas v Vojvodini je ta bolezen zelo močno razširjena in pogosto morajo radi nje močno napadene repne posevke preorati in nanovo posejati.

Glivica živi najraje v vlažni, humozni zemlji. Najbolj pogosto in največjo škodo povzroča pri nas v gnojnih gredah, kjer pač najde najboljše razvojne pogoje za svoj obstoj in razvoj. Prav nič ni izbirčna z ozirom

na vrsto same rastline, saj napada sadike zelja, repe, kolerabe, korenja, šparglja, graha itd.

To bolezen opazimo na onem delu mlade rastlinice, kjer prehaja stebelce v korenino. Ta del najprej motno porumeni, nakar porjavi in končno očrni. Te pege se zelo hitro večajo, to posebno še, če vlada vlažno in primerno toplo vreme. Glivica pa ne uničuje samo omenjenega dela rastlinice, temveč tudi samo korenje, ki se radi tega pravilno ne razvija in seveda tudi ne more dovajati rastlini dovoljne količine potrebne hrane. Korenje postane tik pod zemljo tanko, skoro nitasto in nima razvitih svojstvenih lasnih korenin. Očrneli del rastline so odmrle rastlinske stanice. V slučaju, kadar bolezen še ni prodrla v notranjost rastline, v njene notranje stanice in kadar je rastlinica že razvila vsaj par listov, v takem slučaju more rastlinica to bolezen tudi preboleti. Pomagati pa ji moramo vselej s primernimi ukrepi, ki so nave-

deni v „Obrambi“. Kadar pa je glivica uničila notranje staničje, potem rastlini ni pomoči. Vene, klone k zemlji, končno popolnoma odmrje in segnijo. Glivica ne pogine z rastlino vred, temveč raste in se množi naprej na odmrlih in gnijočih rastlinah. Pogosto glivica uničuje same klice še poprej, predno so se prerile na površje, torej so pričele v pravem pomenu besede živeti.

Razvoj morilke sadik je zelo sličen razvoju glivice, ki povzroča krompirjevo plesen, ki smo jo opisali v 3. številki letošnjega „Kmetovalca“ na str. 38. Tudi teh glivic ne vidimo s prostim očesom, temveč le s pomočjo drobnogleda. Spomladi najdemo ob vlažnem vremenu, na bolnih sadikah, kratke trosnosce, ki nosijo na svojih okrajkih trosne matice — konidije, ki se navadno kaj kmalu razpadejo po predhodni preobrazbi v drobno trosje, s katerim se bolezen širi, ali pa kale te konidije samostojno, kot en sam tros. V jeseni pa nastanejo v odmrlem, gnijočem rastlinskem staničju z združitvijo moške in ženske spolne stanice zimski trosi — oospore, v kateri obliki glivica prezimuje. Še drug način ohranitve in razmnoževanja ima ta huda škodljivka, vendar za praktično delo nam opisani njen razvoj popolnoma zadostuje.

Bolezen pospešuje vlažno vreme z odgovarjajočo toploto, gosta setev, nepravilno zračenje, preveč izdatno zalivanje, slaba prehrana itd. Strokovnjaki so dolgo časa mislili, da je to odmiranje mladih semenec zgolj posledica hudih prebavnih motenj, ki nastanejo v rastlini radi premajhne, pa tudi radi prevelike količine hranivih snovi v zemlji. Z nepravilnim gnojenjem moremo sicer dodati zemlji dovolj hranivih snovi, vendar je kaj pogost slučaj, da dodamo hranive snovi v taki obliki, da se jih rastline ne morejo poslužiti.

Morilka semenec napada le redko-kedaj odrasle rastlinice, ki imajo že dobro razvito listje. Čim dalje ostanejo rastlinice neznatne, slabo razvite, tem dalje obstoji nevarnost za njihovo uničenje in pogin. Slabo razvite rastlinice so pa tudi za katerokoli drugo bolezen manj odporne in navadno kaj kmalu podležejo.

Glivica prezimuje v zemlji, njeni trosi pa se drže tudi samega semena. To trosje na semenu moremo z razkuževanjem semena pred setvijo uničiti, težje pa je uničiti trosje, ki je v zemlji. V gnojnih gredah moremo zemljo razkužiti na isti način, kot smo to opisali v 3. številki letošnjega „Kmetovalca“, na strani 42. Za naše

razmere prihaja v prvi vrsti to delo v poštev, sicer pa je mogoče izogniti se veliki škodi edinole s pravilnim plodoredom.

S poizkusi se je dokazalo, da zmoremo glivico preprečiti v njenem uničujočem delovanju s potresanjem v prah razpadlega, živega apna in sicer 2 kg na 10 m². Ugotovilo se je namreč, da glivica pri slabo lužnati reakciji zemlje ne uspeva dobro, med tem ko se pri kisli reakciji zemlje rastlinice prav dobro razvijajo.

Kadar se je bolezen na njivah pojavila v večji meri, nam seveda ničesar drugega ne preostane, kot to, da njivo preorjemo. S takim delom pa se ne smemo prenahtati, da nam slučajno bolj suho vreme že samo po sebi ne bi bolezen zadržalo, in v kolikor bi se rastlinice same ne popravile in okrepile. V mnogih slučajih pomaga že samo nezatno ovršno gnojenje.

Slično škodo nam povzroča včasih tudi majhen, največ 1 in pol mm velik hrošček: *Atomaria linearis*, ploščate oblike in rujavkaste barve. Ta prežre stebelce tik nad zemljo. Zamenjava škodljivca je kaj lahka, po-

sebno še tedaj, kadar so rastlinice že pričele gniti.

OBRAMBA:

1. Seme posejmo vselej v zdravo, razkuženo zemljo. Ako smo prejšnje leto opazili škodljivko v gnojnih gredah, moramo zemljo ali razkužiti, ali pa zamenjati z novo.
2. Ne sejmo pregosto in ne zalivajmo preveč močno. Skrbimo za pravilno zračenje in primerno svetlobo.
3. Sejmo zdravo seme z neokuženih krajev.
4. Seme pred setvijo razkužimo s Ceretanom (Tillantin „N“) 2 g na 1 kg semena. — repno seme pa razkužimo s praškom „Ceretanmočivo“ in sicer v 0.25% vodni raztopini osem ur.
5. S hlevskim gnojem pognojimo njive vselej že v jeseni, od umetnih gnojil pa dodajmo vselej posebno kalijevo in fosforno.
6. Na močno okuženih njivah vsaj štiri leta ne sejmo napadene kulture.
7. V gnojaku naj vsebuje vrhnja plast vselej nekoliko finega, drobnega zrnatega peska.

Zvinoreja.

Žleze z notranjo selekcijo v zvinoreji.

Aleksander Dimitrijevič, polkovnik v pokoj.

Pričujoči spis je sestavljen na osnovi knjige ruskega učenjaka fiziologa A. S. Mihalovič.

(Konec)

Nadledvice.

Nadledvice, mala parna žleza na zgornjem polu ledvic, izločijo hormon z imenom adrenalin. Slednji, kakor tudi tireodin, hormon ščitnice, se zdaj izdeluje tudi umetno v laboratoriju. Adrenalin ima velik vpliv na organizem. Ojači predvsem presnavljanje sladkornih snovi. Sploh poživlja adrenalin presnavljanje mišičja, ki pomeni glavno delovno napravo v organizmu. Ojačeno presnavljanje dviga možnost mišic in naredi organizem močnejši. Hormoni različnih žlez z notranjo sekrecijo imajo to prednost, da ohranijo izločki enega življenjskega organizma svoj neizpremenjen fiziološki učinek tudi pri drugem. Tako imajo na primer psu odvzeti hormoni učinek isti, kakor pri psu tudi pri kravi, kokoši, žabi in dr. živalih, če jih umetno dovajamo organizmu. Tudi mački, biku, opici in drugim živalim odvzeti hormoni povzročajo, če jih dodajamo človeški krvi, organizmu iste mnogostranske izpremembe kakor pri oni živali, od katere izvirajo. Izkazalo se je celo, da ohranijo ži-

valski hormoni svoje lastnosti in povzročijo iste izpremembe kakor pri živalstvu, tudi pri rastlinstvu.

Tako poživi na prim. kalivemu semenu dodan hormon ščitnice, njegovo rast in pospeši razvoj. Prav tako učinkuje hormon ščitnice tudi pri cvetkah, kjer pospeši razcvetenje. Vpliv živalskih hormonov na razvoj rastlin je nedvomno dokazan po več znanstvenikih. Drugi raziskovalci so poskušali ugotoviti nasprotno vzajemnost. Davali so rastlinske hormone živalskemu organizmu. V teku zadnjih let se je posrečilo na ta način dokazati, da nikakor ne pomenijo hormoni, t. j. kemične snovi, ki poživijo delovanje organizma, izjemno živalsko posebnost. Tudi rastline izdelujejo slične snovi. Rastlinski hormoni imajo isti namen kakor živalski. Tudi rastlinski hormoni lahko učinkujejo na živalske organizme. Iz ženskih cvetov neke rastline izločene kemične snovi so povzročile perilo pri oskopljeni miši, ko so bile dodane njeni krvi. Kakor znano je perilo pri sesalcih posledica delovanja spolnih žlez-jajčnikov. Oskoplje-

na samica, z odstranjenimi spolnimi žlezami seveda ne more imeti nobenega perila. Če bi vcepili mi slični oskopljeni samici drugi, slični živali odvzeta jajčnika, bosta živala naprej v novi okolici ter pričela proizvajati svoje hormone. Potem zopet dobi poprej oskobljena samica redno perilo. A kakor omenjeno, se lahko doseže pri oskopljeni samici isti učinek tudi s pomočjo hormona rastlinskega izvora. Vendar mora izvirati ta hormon samo od ženskih cvetov, (plodnice) primerne rastline.

Na temelju vseh teh opazovanj lahko sklepamo, da je rastlinski „spolni“ hormon po svojem vplivu na organizem sličen onemu, pri živalih. Na isti način je bilo dokazano, da izločajo tudi moški cveti prav tako kakor ženski, svoj poseben moški spolni hormon. Slednji je tudi vplival na organizem oskopljene moške živali. Torej izločujejo živali in rastline enake hormone, s približnim enakim fiziološkim učinkom. Seveda olajša ta ugotovitev nadaljnjo raziskovanje uporabnosti hormonov, v zvezi z njih vplivi na žive organizme. Hormoni bodo lahko postali mogočno sredstvo za praktičnega živinorejca pri umnem izkoriščanju onih „živih tovarn“, ki ga oskrbujejo z govedino, mlekom, vprego in sl. Korist živinorejca lahko zahteva včasih pospešenje, včasih pa zavezitev razvoja živali. Včasih hoče rejec, da bi nakopičila žival čim več masti, včasih pa več — mesa. Neki znanstvenik je delal na primer poskuse z ovcmi. Poprej jim je odvzel ščitnice, nato pa jih je še oskopol. Katere posledice bi lahko pričakovali po tem operativnem posegu? Na temelju gorenjih podatkov o delovanju ščitnice in spolovil zamoremo odgovoriti. Vemo, da pospeši ščitnica rast in ojači presnavljanje. Torej je moral operativni poseg: 1. zadržati rast in 2. oslabiti presnavljanje. Tudi odstranitev spolnih žlez ima slične učinke. V resnici so operirane ovce hudo zaostale v razvoju za drugimi. Toda nadaljne posledice so kmalu odtehtale omenjeno, za rejca navidezno neugodno dejstvo. Počasnejše in zmanjšano presnavljanje je povzročilo, da so se ovce zdebile. Nakopičile so toliko masti, da je bilo rejcu kar prav. V drugem primeru je redil raziskovalec miši s posušeno ščitnico, kar je pospešilo razvoj dlake. Morebiti je upravičeno upanje, da bo možen isti postopek tudi pri drugih živalih, ki nam donašajo dlako in volno.

Če bomo z istim uspehom hranili ovce s ščitnico, bo to nedvomno ko-

ristilo rejcu. Raziskovalci, ki so dodajali krmi v prah stolčene, posušene nadledvice, so že dosegli povoljne učinke: pospešili so rast dlake in zboljšali njeno kakovost, ker je postala bolj mehka in gladka. Hormon ščitnice, ki tako učinkovito urejuje razvoj organizma, se je obnesel tudi v drugih slučajih. Tako so na prim. dobivali v prah stolčeno, posušeno ščitnico skozi šest mesecev 5 do 8 let stari petelini in kokoši, pri katerih so se že ustavljale vse življenjske funkcije. Po tem času je nastopilo znatno izboljšanje. Perutnina je postala nekako pomlajena in to stanje je ostalo neizpremenjeno v teku nadaljnjih šestih mesecev. Naj navedem še en primer uporabe ščitnega hormona. Vpliv spolnih hormonov povzroča, da postane meso odraslih prešičev trdo in dobi neprijeten duh. Takšna svinjina ni več okusna in je torej manj primerne za hrano. Skopljenje ni v stanju odstraniti teh slabih lastnosti, ki so značilne za dorasle prašiče in merjasce. A raziskovalcu A. N. Plujku se je posrečilo s pomočjo ščitnih hormonov odstraniti neprijeten „spolni“ duh. Seveda ima ta uspeh velik pomen za rejce.

Izgleda, da bodo s pridom izkoriščali rejci tudi hormon golšne žleze, ki je posebno merodajen v teku začetnega razvojnega obdobja. Ta hormon je izdatno pospešil rast z njim cepljenih mladih miši. Prav tako je učinkoval tudi na piščance. Seveda gre pospešen razvoj s pomnoženim staničevjem rejcu v korist. Tudi insulin, hormon spodnje želodčne žleze, obljubuje postati vplivni činitelj za nakopičenje maščobe v organizmu. Urejuje namreč velevažno prebavo sladkorja. Pomanjkanje insulina povzroči nevarno sladkorno bolezen t. j. splošno zastrupljenje s sečno kislino. Oboleli organizem ni več v stanju, izkori-

ščati mu dovajanje sladkorne snovi. Raziskovalci so ugotovili, da z dodatno množino insulina preskrbljene živali, posebno rade kopičijo maščobo. Znano je tudi, da je tesno odvisno delovanje mlečnih žlez pri sesalcih od stanja in delovanja njih spolnih žlez. V tej zvezi se poraja važno vprašanje, ali se ne bi dalo primerno vplivati na spolne žleze in s tem dosegljo tudi izdatnejše delovanje mlečnih žlez, torej v praktičnem jeziku izdatnejše izločevanje mleka pri molznih živalih. Zadnji zanimivi poskusi govorijo v prilog možnosti sličnega postopanja. Mlečne žleze pri oskopljenih samicah so po cepljenju s svežim jajčnikom kmalu razvijale pospešeno delovanje.

Samci so bili objekt še bolj zanimivih poskusov. Tudi z jajčniki cepljeni, oskopljeni samci so dobivali močno razvite mlečne žleze. Še več: te ojačene žleze so naposled izločevale mleko. Samec se je na ta način nekako prelevil v samico. Kazal je celo pravo materinsko skrb in smisel za mladiče in se tudi v tem oziru približal značaju samice.

Torej odpira fiziologija naravnost nedogledne vidike na področju zvišanja živinorejske produkcije. Žleze z notranjo sekrecijo, ki dovajajo po krvotoku svoje kemične izločke vsem, še tako oddaljenim delom organizma, dobivajo pomen vzvoda, na kateri lahko pritiskamo, da bi usmerili razvoj v zaželjenem pravcu. Seveda še ni utegnilo dosedanje raziskovanje razkriti vseh skrivnosti na tem področju. **Ugotovitev znanstvenikov o delovanju hormonov, imajo po večini zgolj teoretičen pomen in so malokdaj uporabne v življenju izven laboratorija. A kljub temu lahko pričakujemo, da bo obrodilo znanstveno delo v najbližji bodočnosti tudi za praktičnega živinorejca koristne zaključke.**

Prispevek k spoznavanju kakovosti volne jezersko-solčavske ovce.

Inž. Sadar V.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da je kakovost volne naših ovac v primeri z ovcmi v drugih državah precej slaba. Pri pospeševanju ovčereje moramo radi tega zasledovati v prvi vrsti namen, da volno naših ovc izboljšamo. Da pa moremo plemenske ovce pravilno odbirati glede na kakovost volne, je nujno potrebno, da volno temeljito proučimo

in preiščemo. Ker lastnik ovac ne more sam preiskati volne, kajti v ta namen potrebuje več dragih priprav in aparatov, (na oko in z roko ni mogoče zanesljivo presoditi volne), je kmetijsko ministrstvo pred kratkim osnovalo zavod za preiskovanje volne.

Da bi spoznal kakovost volne jezersko-solčavske ovce, ki je bila

uvožena tudi v kočevski srez, sem vzel vzorec volne od 24 ovac in enega ovna, ki jih redi g. Šteh Ivan v Podgorici in sem jih poslal zavodu za živinorejo prof. dr. Ogrizeka na kmetijski fakulteti v Zagrebu. Z vsake ovce smo vzeli tri vzorce: s pleč, z zadnjega rebra in s stegna. Ker so rezultati preiskave zanimivi, jih objavljam s privoljenjem g. profesorja.

Od vsakega vzorca so preiskali 100 niti, vzorcev je pa bilo skupaj 75. Ugotovili so za vsak vzorec fineso volne, merjeno v mikromih (tj. sočinkah milimetra), torej debelino niti. Nadalje odstotek resastih niti (resnice) t. j. strženastih niti in debelih niti nad 45 mikromov. Končno pa standartno deviacijo ali standardni odklon, ki nam pove obseg menjavosti, t. j. koliko navzdol ali navzgor se menja debelina volnene niti in pa variacijski koeficient = menjalni količnik, t. j. razmerje med standardnim odklonom in poprečno debelino volnene niti. Slednja dva podatka nam omogočata točno presojo izenačenosti in finese volne. Čim manjša sta, tem bolj izenačena, torej boljše je volna.

Da ne bo preveč števil, bom zapisal le-te podatke: poprečno fineso volne na posamezni ovci, poprečni odstotek niti nad 45 mikromov debelih, poprečni odstotek resnice, standardni odklon in menjalni količnik, končno tudi sortiment volne po Lehmannu in vrstni red klasifikacije ovac glede na kakovost volne. Ovce so razvrščene po zaporednih številkah, oven pa stoji na koncu.

Za plemo naj se obdržijo torej le v zadnjem stolpcu po vrstnem redu kakovosti volne navedene ovce. Ker ima oven slabšo volno kakor vse odbrane ovce poprek (poprečna finesa izbranih ovac je 30,6, ovnova pa le 35.—), se mora zamenjati in kupiti drugi oven, ki mora imeti glede finese in izenačenosti vsaj takšno volno kakoršna je volna najboljših zgoraj navedenih ovac.

Kakor se vidi, imajo izbrane ovce večinoma volno sortimenta C, torej precej slabo. Želeti bi bilo, da izboljšamo kakovost volne, in sicer spočetka na sortiment B, pozneje pa bomo stremeli za sortimentom A. Kakor se čuje, so v sosednji Koroški s selekcijo že dosegli pri isti pasmi sortiment B. **Ovni iz te selekcije nam bi mogli torej mnogo koristiti.**

Izločene ovce imajo bodisi zelo neizenačeno volno na posameznih mestih telesa ali pa neizenačeno po celem telesu s prevelikim odstotkom nad 45 mm debelih niti.

Zap. št.	Poprečna finesa v mikromih	Poprečni % debelih niti	Poprečni % resnice	Standardni odklon	Menjalni količnik	Sortiment	Vrstni red klasifikacije glede kakovosti volne
1	39.3	16.66	8.66	21.483	54.6	D	
2	38.4	15.33	5.—	15.084	38.8	D	
3	32.6	8.33	7.66	12.687	38.5	C	
4	26.8	0.66	12.—	4.887	18.1	BI	1
5	32.8	4.66	3.66	7.829	24.2	C	9
6	31.5	8.—	47.6	9.249	29.3	C	
7	30.8	2.6	6.66	6.585	21.5	C	7
8	30.3	4.3	21.3	6.843	22.5	C	
9	33.4	12.3	34.—	11.946	34.—	C	
10	33.—	8.3	40.3	12.432	37.6	C	
11	34.2	5.6	13.6	5.715	16.5	C	
12	31.—	3.3	8.6	7.560	24.3	C	8
13	29.—	5.6	8.—	11.526	40.9	BI	11
14	35.4	9.—	7.6	20.334	57.7	C	
15	31.—	4.6	6.—	17.760	57.2	C	
16	31.6	3.6	2.6	6.379	20.—	C	4
17	32.8	7.—	10.—	12.680	58.3	C	
18	35.7	8.6	3.3	11.886	33.2	C	15
19	27.4	1.3	3.—	12.144	44.6	BI	12
20	29.5	1.3	3.—	13.167	44.4	BI	13
21	33.5	6.6	10.—	12.342	36.7	C	14
22	28.—	5.—	15.3	9.012	32.1	BI	10
23	28.5	3.—	0.6	6.570	23.1	BI	3
24	30.3	3.3	3.—	5.449	18.—	C	2
Oven	35.—	12.—	8.—	7.449	20.8	C	

Mlekarstvo.

Parafiniranje sira.

Dr. ing. Karel Vrečko.

Parafiniranje sira že davno uporabljajo v Zedinjenih državah, in od tu je bilo prenešeno začetkom stoletja v Evropo.

Tudi pri nas v zadnjem času parafinirajo razne trde sire (trapistovski, edamski, gouda, kačkavalj itd.).

Kdaj smemo parafinirati sir?

Sir se ne sme takoj po izdelavi parafinirati, temveč šele ko pridobi neko določeno starost, to je, ko so končani razni procesi zorenja, tako, da se ni več bati tvorenja raznih plinov, ki ne bi v tem slučaju mogli izhajati, ter bi povzročili, da bi se parafinirani sir napihnil in razpokal. Torej mora biti sir preko polovice zrel.

Zakaj parafiniramo sir?

Sir parafiniramo radi tega, da zmanjšamo osušenje (5—35%), da obvarujemo sir pred zunanji kvarljivimi vplivi, da mu damo lepšo zunanost za prodajo, da ohranimo obliko. Skorja sira ostane mehka, tanka in pri vseh sirihi enaka, okus sira je finejši. Stroški parafiniranja so kriti že s tem, da se sir ne osuši. Končno, da se olajša delo v kleti.

Ali smemo sir kot tak po dobi zrenja parafinirati?

Sir, ki ga želimo parafinirati, moramo poprej za parafiniranje pripraviti. Z ne pretrdo krtačo in vodo ga osnažimo, da postane popolnoma

gladek, potem ga dobro osušimo in gnila mesta izrežemo; po potrebi ga še ostružemo. Površina mora biti popolnoma suha, gladka in čista.

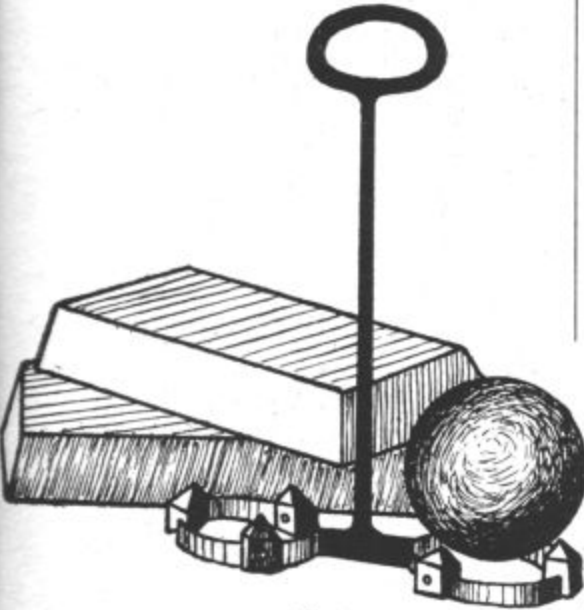
Smemo li uporabljati vsak parafin za parafiniranje sira?

V prometu so razne vrste parafina, ki pa niso vse uporabne za parafiniranje sira. Pri parafiniranju sira ne pride v poštev tekoč parafin (Paraffinum liquidum) temveč le trd parafin (Paraffinum solidum), ki mora biti čisto bele barve, brez sledi benzina in brez duha in ki ima tališče 45—80° C. Tak parafin se prodaja navadno v ploščah, v velikosti 58/60 cm. Dobi se tudi v Ljubljani v svečarni J. Kopač & Comp., Celovška cesta 32 a, po 14 Din kg. Ne priporočamo uporabljati parafin z nizkim tališčem, ker se utegne tak parafin v poletni vročini pri prevozu sira topiti. Dalje tudi ni priporočljiv parafin s previsokim tališčem, ker se težko oprime sira, izgubi odpornost in se rad lušči s sira. Parafinirana skorja sira mora biti popolnoma suha.

Kako parafiniramo?

Parafin najprej raztopimo v kakem kotličku, ki se da dobro pokriti. Kotliček napolnimo s parafinom do tričetrt in ga segrevamo pri temperaturi 110—150° C. Parafin ne raztapamo na odprtem ognjišču, ker se rad vname. Če imamo na razpolago

paro, tedaj je boljše raztopiti parafin s paro. Ko ima parafin zaželjeno temperaturo, kar ugotovimo s toplomerom, ki je razdeljen do 250° C, vzamemo posebne železne vilice, z lesenimi podložki (glej sliko) za parafiniranje sira.

Sl. 9.

Hlebec sira položimo na vilice ter ga potopimo za 10—12 sekund v vroči parafin. Sir naj se ne pušča predolgo v parafinu, ker se sicer napravijo mehurji v skorji. Hlebec nato zanihamo sem ter tja, da se parafin na njem strdi, kar se zgodi v par sekundah. Nato hlebec brez skrbi primemo z rokami in položimo na odrejeno mesto v kleti. Čim toplejši je bil parafin, tem boljše je parafiniranje, kajti toplejši parafin se lepše in enakomerneje oprime hlebca. Sloj parafina na parafiniranih siri mora biti tanek, enakomeren in ne predebel. Če sir ni bil dovolj suh, se ga parafin ne prime, temveč se lušči z njega.

Pri parafiniranju sira moramo biti zelo pazljivi, dasi je ves postopek enostaven in za količkaj izkušenega tudi brez vsake nevarnosti.

Kdor ima časa in želi, da se sir zunaj sveti, naj ga po parafiniranju obriše s čisto krpo.

Kako dolgo smemo uporabljati isti parafin?

V parafinu, ki smo ga večkrat uporabljali za parafiniranje sira, se zbere na dnu kotlička usedlina, ki se sestoji iz koščkov sira. Te koščke moramo od časa do časa odstraniti, ker sicer postane ves parafin sivkast. Onesnažen parafin čistimo takole: Vroč parafin vlijemo v leseno posodo, v kateri se nesnaga čez nekaj časa sešede na dno. Ko se parafin strdi, ga vzamemo iz posode, in z nožem odrežemo spodnjo nesnažno plast.

Koliko porabimo parafina za parafiniranje 100 kg sira?

Na 100 kg sira porabimo za sire z gladko skorjo 0.26—0.43 kg parafina, za sire s hrapavo skorjo, n. pr. Cheddar 0.83—0.97 kg.

Kako moramo postopati s parafiniranim sirom?

Parafinirani sir hranimo v hladnih in suhih skladiščnih kletih, kjer ga večkrat obrnemo in obrišemo. Parafinirani sir ne sme nikdar ležati delj kot tri dni na eni strani, ker bi se sicer parafin prilepil na desko, in pri obračanju odkrušil. Pri obračanju

hlebcev moramo paziti, da se parafin ne okruši. Police naj bodo radi tega čim bolj gladke. Vsak hlebec, ki tehta več od 10 kg, naj ima še svojo lastno desko (pokrov).

V prevlažnih kletih, parafinirani sir navadno poplesni. Plesen se s takega parafiniranega sira ne more obrisati, temveč jo moramo strgati obenem s parafinom. Nato moramo tak sir spet osnažiti in znova parafinirati.

V zadnjem času parafinirajo v Zedinjenih državah in na Danskem tudi ementalški sir, in ta praksa je dala zelo dobre rezultate.

Čebelarstvo.

Čebele v aprilu — maju.

Dr. M. Podgornik, Ljubljana.

Povratek zime, z obilnim snegom koncem marca, nam je v Sloveniji zadržal razvoj čebelnih družin. Vendar ni utrpel preveč škode, kdor je pravočasno priskrbel čebelarstvu toplote, suhe hrane, obenem z vodo v panju ter je zadrževal letalke od izletov, z zaslonom pred žrelom. — Razvoj vegetacije bo v isti meri zastoj. — Od srede aprila dalje pitamo dražilno. Med, razredčen (4:1) ali sladkorna raztopina (1:1) nam hrani čebele in zalego, ki pa potrebuje še beljakovin. Če je čebele ne nosijo v panj iz narave, pomagamo z moko (v stranskem satu ali pred čebelnjakom) in z dodajanjem mleka k tekoči hrani (na liter raztopine še 1/8 litra mleka.) Prvi teden pokladamo po 1/4 litra hrane na dan, pozneje pa še enkrat toliko. Slamnice ostanjejo v panju do konca maja.

Rojenje preprečujemo s prestavljanjem satja v medišče. Naravnih rejov se branimo vsaj pri družinah slabših lastnosti. Najbolje je, da par dni pred pričakovanjem roju že sami napravimo „narejen“ roj in skrbimo za to, da dobimo matice le iz najboljših družin. Dotičnemu panju izpraznimo plodišče, izvzemši le en sat z matico, ter odnesemo te odvzete sate

z vsem, kar je na njih, kar na kozi k praznemu panju, v čigar plodišče postavimo ta „preleženec“, ki ima značaj izrojenca in izgubi vse letalke. Dodamo mu še manjkajoči sat, ga toplo odevamo, mu zožimo žrelo in mu dajemo skozi prvih 8 dni tekoče hrane ali vode. Panju pa, od koder smo preleženec odvzeli, dodamo v plodišče 8 satov in satnic, ta se bo razvil kakor roj prvec. — V preleženecu dobimo mlade matice. Preden pomori prvorojenka svoje sestre, jih rešimo, kolikor se da. Čeprav panj ne bo rad rojil, pritrdimo za par dni pred žrelom kos matične rešetke, in ko smo ugotovili — pregledovanje le zvečer ali zjutraj — da je matica brez tekmovalk in, da ni več matičnikov, ji damo prost izlet na oplemenjenje — na praho. Da bo njen zarod dober, jo mora oplemeniti le dober trot. Najbolje, če jo izročimo „Plemenilni postaji Čebelarstva društva v Kamniški Bistrici“. Če to ni mogoče, dosežemo verjetnost ugodne oplemenitve s tem, da pobijamo slabotne trote in vse trote iz slabših družin: **smotrena uporaba satnic, izrezavanje trotovske zalege, uporaba trotolovk itd. so primerna sredstva te „selekcije“.**

Gozdarstvo.

Propadanje smrekovih gozdov.

M. Potočnik

(Konec)

V ravnini in gričevju so poletja navadno bolj suha, vroča, z malo zračne vlage. Vodo in v njej rastop-

ljene hranilne snovi vsrkavajo korenice, zeleni listi, odnosno iglice pa to vodo v obliki vodne pare zopet

izhlapevajo v zrak. To izhlapevanje je tem večje, čim bolj je vroč, oziroma suh zrak. Smreka ima v zemlji zelo plitko korenine, največ v globini do 40 cm; do te globine pa so tla v polétnem času precej suha. Vse to ima za posledico, da smreka v ravninskih in gričevskih položajih ne doseže tiste starosti in les tudi ne tiste kvalitete kakor v planinskih legah, v svoji domovini.

V zvezi z neodgovarjajočimi podnebnimi prilikami pa je izgubila smreka tudi odpornost proti svojim škodljivcem in boleznim. Posebno nevarni so ji do 6 mm veliki hrošči tzv. lubadarji. Tudi v njeni domovini so ji ti hrošči nevarni, vendar pa se vsled kratke vegetacijske dobe in hladnega poletja isti morejo pomnožiti le enkrat ali kvečjemu dvakrat, v ravninskih krajih pa dva ali celo trikrat. Lubadar si pri napadu izvrti malo, tzv. ženitbeno vlobinico, kjer se izvrši oploditev; potem pa si izvrti do 15 cm dolg, podolžni rov, ob čigar straneh prilepi samica nekako 60—100 podolgastih jajčec. Iz teh jajčec se razvijejo mali črvički, kateri se hranijo pretežno od soka v kambiju, odnosno v ličju. Kadar uničijo kambij, se začne skorja sušiti in, če je napad lubadarja velik, se posuši tudi celo drevo. V svojo zaščito izloča pri tej priliki smreka smolo, katera zalije vrtajočega lubadarja, oziroma mu onemogoča odlaganje jajčec. Znano je, da s starostjo drevesa pojema tudi moč samoobrambe, vendar nastopi ista v domovini smreke mnogo kasneje nego v ravnini, odnosno gričevju. Pri vbođu se navadno pcedi nekoilko smole; po tej smoli tudi najprej opazimo, da je drevo napadeno. Pri napadu ravninskih smrekovih sestojev pa se ta iztok smole ne pokaže v toliki meri kot v hribovju.

Drugi nevarni sovražnik smrekovih sestojev v ravnini je smrekova listna osa, katera se v zadnjem času stalno in v velikih množinah pojavlja. Male 1—1½ cm dolge svetlozelene gosonice, žro od začetka maja do začetka junija mlade, nanovo vzrastle smrekove iglice. Največ trpi vrh, oziroma najvišje veje. Smrekove iglice vršijo isto funkcijo kakor listje, le s to razliko, da iglice žive 5—6 let. Zato jih obžrto smrekovo drevo ne more obnoviti, kakor n. pr. listavci listje. Vsled zmanjšane transpiracije in asimilacije začne drevo hirati in postane godno za napad po lubadarju.

Vrhovi smrekovih sestojev izgledajo po napadu kot ožgani, dočim ostanejo nižjeležeče veje mnogokrat zdrave in sposobne za nadaljno vr-

šenje svojih funkcij. Ker pa je vzrast debela, ki predstavlja največjo vrednost drevesa, odvisen predvsem od vzrasti vrhnjega poganjka, je jasno, da izgube taki smrekovi sestoji, čestokrat napadeni po smrekovi osi mnogo na gospodarski vrednosti.

Končno bi bilo še omeniti izmed raznih gljiv tzv. belo smrekovo gnilobo (*legariens Mellius*), katera napada predvsem mlade sestoje. Tudi pri listavcih, posebno pri bukvi, se ta gniloba pojavlja, vendar vedno le na že trohnečih in odmrlih panjih, dočim zdravega in živečega drevesa navadno ne napada. Vsled tega so smrekovi sestoji na nekdanjih bukovih stališčih zelo podvrženi tej bolezni, posebno v težki glinasti zemlji.

Oba škodljivca, osa in gljiva, pripravljata pot lubadarju, ki pa ne napada le poedina drevesa v sestoji, temveč si izbere na ugodnem mestu (ob robovih gozda, ob solnčnih mestih ali vetrolomih) skupino od nekako 10—15 dreves. Po poseku istih, nastanejo v gozdu male praznine, katere se vsako leto ob svojem robu razširjajo. Premer teh prazninic znaša navadno do eno višino sestoja, tako, da so te od obrobnihih dreves čistinice zasenčena, vendar pa prihaja še dovolj svetlobe in toplote za rast gozdnega plevela. Posebno nevaren plevel na težjih zemljah je trnje, kopinje, glog, bezeg in trava, kateri sčasoma popolnoma prerastejo prazninice. Smreka bi v svoji domovini te prazninice naravno naplodila ter zasenčila tlo. **V toplih nižinskih legah pa je vsled pomanjkanja vlage in dolge vegetacijske perijode rast gozdnega plevela tako bujna, da preprečuje naravno naploditev smreke.**

Nekateri posestniki so spredvideli slabe posledice zapleveljenja gozdov in so te čistilnice v največ slučajih zaplodili z jesenom, akacijo ali javorjem. Kakor je pa že zgoraj omenjeno, pride na tlo le malo svetlobe, katera je za vzrast omenjenih listav-

cev nujno potrebna, zato se le ti sčasoma posušijo, oziroma zaostanejo v rasti in tako ne služijo svojemu namenu.

Glavno načelo pri zatiranju plevela bodi čim popolnejša zasenčitev tla, kajti intenzivna senca je največji sovražnik plevela. **Za to svrho sta najprimernejši drevesni vrsti v gričevskih legah bukev, v ravninskih pa gaber.** Bukve je izmed vseh drevesnih vrst najbolj občutljiva za pozne mrazove ter se jo more vzgajati edinole pod zaščito starejšega drevja. Bukve uspeva v senci tudi 15 do 20 let in zaraste tlo. Če pa ji pozneje damo dovolj svetlobe, bo nadalje normalno in dobro uspevala. Tako smo najsigurnejše zasenčili tlo ter preprečili vzrast gozdnega plevela vse dotlej, dokler se ne obnovi ves gozd z drugimi, krajevno primernimi drevesnimi vrstami.

Bukve se v največ slučajih ne goji v drevesnicah in zato si sadike nabavimo iz bližnjih bukovih gozdov. Sadike sadimo v razdalji 0.80 m narazen, da se ploskev čim prej zasenči. Pred saditvijo obrežemo koreninice do polovice dolžine, stebelce pa pustimo neprikrajšano. Sadimo rano spomladi, kajti bukev zgodaj odganja. Z gabrom se postopa ravno tako. Najboljše je, da si ga nabavimo iz bližnjih drevesnic, ker so sadike iz naravnega podmladka navadno že prestarikave.

Pogozditev zapleveljenih zemljišč je zelo težavna ter združena često z neuspehom in s sorazmerno večjimi stroški. Radi tega treba vsako, tudi najmanjšo prazninico v gozdu čimprej zasaditi s sencoprenašajočimi drevesnimi vrstami, t. j. bukvijo, jelko ali gabrom. Smrekove gozdove, kateri že kažejo znake propadanja, bo pa treba po večletnem načrtu skušati obnoviti s krajevno primernimi drevesnimi vrstami. Opuščati je saditev smreke v ravninskih in gričevskih toplih legah. Saditi je le gozdni bor, mešano z listavci, s posebno pažnjo na bukev.

Zadružništvo.

Kako je organizirano srbsko kmetijsko zadružništvo.

— Ing. Jos. Teržan.

Srbski kmetje imajo svojo kmetijsko zadružno organizacijo, imenovano „Glavni Savez Srpskih Zemljoradničkih Zadruga“ v Beogradu. Ta organizacija je začela z delom začetkom našega stoletja. Zveza šteje da-

nes 2979 zadrug, ki so razdeljene v 40 skupin. Med Srbi je **nabavljalno zadružništvo** najmočnejše. Imajo 1424 nabavljalnih zadrug. Za temi pridejo kreditne zadruge, katerih je 1109. V zadnjih letih gospodarske krize so

se posebno razvile živinorejske zadruge, katerih imajo 117. Veliko število imajo tudi žitarskih zadrug, 89. Za temi pridejo po številu mlekarne zadruge — 71; vinogradniških in kletarskih pa imajo 38; sadjarskih 25. Tudi ostale kmetijske panoge so že organizirane v nekaterih krajih v zadruge. Tako imajo Srbi 12 ribarskih, 11 kokošjerejskih, 10 čebelarških, 6 kmetij. strojnih, 6 ovčarskih, 4 svinjerejske, 2 konjerijski, 1 kuncerejsko in več različnih zadrug.

V zadnjih desetih letih se je najbolj razvilo nabavljalno združništvo. Največ nabavljalnih zadrug je v Moravski banovini — 683; v Dunavski banovini deluje 300, v Drinski 218, v Vardarski 144, v Savski 47, v Zetski 21 nabavljalnih zadrug.

Proizvodno združništvo je zopet v Moravski banovini najmočnejše. Imajo 17 žitarskih zadrug, 41 mlekarških zadrug in 21 vinogradniških zadrug. Ta statistika nam kaže, da je nabavljalno in proizvodno združništvo najmočnejše med Srbi v bivši Srbiji. Z ozirom na to, ker so vse srbske zadruge v naštetih banovinah organizirane in včlanjene v Glavnem Savezu Srpskih zemljoradniških zadrugah v Beogradu, je delo Saveza razdeljeno v tri oblasti, tako, da vodi Savez vse posle iz svoje centrale v Beogradu in iz svojih filijalk iz Zagreba in Skoplja. Iz Beograda se neposredno upravlja 2397 zadrug, iz Zagreba 313, iz Skoplja pa 269 zadrug.

Savezno delo zasleduje dve smeri: ideološko - vzgojno in materialno. Svojo ideološko-zadružno vzgojo širi Savez med svojim članstvom: s svojim tiskom, s predavanji, obiskom in pregledom posameznih zadrug, s prireditvami in zadružnimi konferencami, z zadružnimi kurzi, tečaji, proslavami, izložbami itd.

Materialna plat, ki stremi za združnim pospeševanjem kmetijstva in kmetovalčevega blagostanja, je tako organizirana, da Savez zbira v svoje denarne zavode celokupni kmečki denar, propagira stalno štednjo, kreditira svoje zadruge, organizira skupno zadružno nabavljanje, prodajo in proizvodnjo.

Glavna kmetijska nabavna zadruga.

Radi čisto svojevrstnih razmer, ki so vladale v srbski vasi, se je nabavljalno združništvo pred vsem v Srbiji najbolj razširilo. To nabavljalno združništvo se širi in razvija v Srbiji z neposredno podporo kreditnih zadrug. Radi velikega števila nabavnih zadrug in za uspešno delova-

nje istih je bilo neobhodno potrebno organizirati vse nabavljalne zadruge v posebno matico. Leta 1930 so to reorganizacijo izvršili in osnovali „Glavno zemljoradniško nabavljalno zadrugo“, ki šteje danes 1558 zadrug. Ta glavna zadruga ima nekako isti delokrog kot ga ima naša Kmetijska družba. Glavna kmetijska nabavljalna zadruga in vaške nabavljalne zadruge so medsebojno trdno povezane, vse skupaj pa so neposredno včlanjene in podrejene Glavnemu zvezi srbskih kmetijskih zadrug. S to delitvijo dela na eni strani in z močno povezanostjo vseh kmetijskih zadrug v eno celoto je Srbom uspelo priboriti si vodilno vlogo v našem jugoslovanskem združništvu. Samo v kmetijsko-nabavljalnih zadrugah je organiziranih 114.648 kmečkih domov oz. rodbin. V letu 1936 so te zadruge nabavile blago samo potom Glavne zveze za 43 milijonov dinarjev. V nekaterih oblastih je že več kot polovica vseh kmetij organiziranih v nabavljalnih zadrugah. Nabavljalne zadruge razpolagajo z lastnimi sredstvi, ki so znašala za lansko leto 35.5 milijonov dinarjev. Glavna kmet. zadruga in njene članice so nabavile za 150 milijonov dinarjev blaga. Radi tega so mogle zadruge vršiti svojo glavno nalogo, t. j. da so bile **regulator** cen na deželi.

Srbski način organizacije kmetijskega združništva nam kaže pravo demokratično stremenje. Srbi se želijo organizirati skupno vsi v eno gospodarsko celoto, v tej organizaciji sami pa želijo dokazati, da jih ne vodi čisti in goli kapitalizem, temveč čisti demokratizem, ki ni samo videz brez krvi in sile življenja.

Srbske kmetijske zadruge razvijajo delo osvobojenja kmetov v materialnem in duhovnem pogledu in utrjujejo kmečke ljudske organizacije brez posrednikov. Srbski narod pa je tudi srečen v pogledu večine svoje inteligence. Ta mu pomaga razvijati neposredne zveze organiziranih kmetov in ne dovoli, da jih meščanska in malomeščanska gospoda „purgerji“ ali „čaršija“ zbira v svoje mreže pod svojim vodstvom in nadzorstvom v svojo korist. Zato dela srbski kmet roko v roki s svojo pravo nesebično inteligenco. Srbi odklanjajo gospodstvo, nikakor pa ne svojo inteligenco. Nasprotno! Njihovemu naziranju je tuje stališče, ki se pri nas prav rado postavlja, t. j., da inteligenca ni za vodstvo kmečkih organizacij. Srbsko kmetijsko združno gibanje stremi k osvobojenju kmeta od gosposkega vodstva in odpravi monopolov in kontrole

raznih meščanskih grup, ki so tuje kmečki miselnosti in interesom. Srbski kmet. združni pokret je zgrajen na direktni akciji in na kolektivnem nastopu kmetov. Vsak inteligent, ki pokaže voljo, boriti se ramo ob rami s kmetom, je dobrodošel. Če ima sposobnosti in znanje se prav lahko in hitro postavi v prve vrste vaškega kolektiva. Ta iniciativa je v srbskem narodu prastara. Kovala in čistila se je v bojih za narodno in državno osvobojenje.

Sedaj pa z isto vnemo, voljo in vero gre na delo, ki tvori danes voz zel vseh gospodarskih in političnih zapletljajev, na delo za materialno, duhovno in socialno svobodo!

Društvene vesti.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z o. z.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti § 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.

2. Slučajnosti.

Dne 25. aprila 1937:

Podružnice: **Dobova**, po sv. maši v narodni šoli; **Sveta gora**, ob 14. uri pri načelniku g. Zajcu, Kostrevnica št. 20; **Dol. Logatec**, ob 10. uri dopoldne v osnovni šoli; **Brezovica pri Ljubljani**, ob 11. uri pri g. I. Medici, Vnanja Gorica št. 39 (brez volitev); **Tomišelj**, po sv. maši v šoli; **Krka**, ob 7. uri zjutraj v šoli; **Gor. Logatec**, ob 10. uri v osnovni šoli; **Šmarjeta**, po jutranji sv. maši v šoli; **Verželj**, ob 8. uri v šoli; **Stari trg ob Kolpi**, po drugi sv. maši v šoli; **Št. Janž na dr. polju**, ob 8. uri v šoli; **Mala Nedelja**, ob 8. uri v šoli; **Tacen**, ob 18. uri v restavraciji Sava v Tacnu; **Motnik**, ob 3. uri pop. v osnovni šoli; **Sevnica ob Savi**, ob 8. uri v gostilni Valant, Sevnica; **Kapele**, ob 9. uri pri načelniku; **Adlešiči**, ob 8. uri v občinski pisarni; **Vojnik**, ob 8. uri v posojilnični dvorani; **Ponikva**, ob 9. uri v stari šoli; **Sv. Lenart pri Vel. Nedelji**, po sv. maši v narodni šoli; **Velike Lašče**, ob 8. uri dopoldne v stari šoli v Vel. Laščah.

Dne 2. maja 1937:

Podružnice: **Sv. Lovrenc na Pohorju**, ob 10. uri v društvenem domu; **Podbrezje**, ob 15. uri v šoli; **Breznica**, po prvi sv. maši v šoli; **Begunje pri Lescah**, po prvi sv. maši v šoli; **Sv. Jurij na Pesnici**, po sv. maši v šoli; **Log**, ob 7. uri zvečer pri g. Remškar Ivanu, Log št. 17.

Dne 6. maja 1937:

Podružnica: **Naklo**, ob 15. uri v stari šoli.

Dne 9. maja 1937:

Podružnici: **Sv. Jakob v Slov. goricah**, ob 8. uri v stari šoli; **Gornji grad**, ob 10. uri dop. v narodni šoli.

Dne 23. maja 1937:

Podružnica: Sv. Vid pri Ptuj, po rani sv. maši ob 8. uri v Slomškovem domu.

Dne 25. maja 1937:

Podružnica: Kozje, ob 7. uri zjutraj v restavraciji g. Podlinšek.

Naši člani.

† Mons. Tomo Zupan.

V ponedeljek, 8. marca 1937 je umrl na Okroglem pri Naklem mons. Tomo Zupan, Nj. Sv. apostolski protonotar in tajni komornik, nositelj reda sv. Save III., vpok. gimn. profesor, itd., vlastelin na Okroglem. Rojen je bil 21. dec. 1839 v Smokuču pri Breznici na Gorenjskem; gimnazijo in bogoslovje je dovršil v Ljubljani, izpit iz slavistike je naredil na Dunaju, bil profesor v Ljubljani in Kranju; mnogo se je udeleževal na vseh poljih našega narodnega življenja. Vse plodonosno delo vzornega duhovnika, velikega vzgojitelja, pisatelja, kulturnega delavca in navdušenega narodnega boritelja so opisali drugi in bodo še opisovali to bogato življenje. A tudi naš list se mora blagopokojniku oddolžiti, saj se je pečal skoraj pol stoletja prav izredno tudi s kmetijstvom. Zelo rad se je imenoval „vlastelin na Okroglem“. S Sv. Jošta je nekoč gledal na sončno Okroglo in sklenil tam postaviti sebi dom. Kupil je svet od svojega

poznejšega sosedu in postavil z velikimi stroški gradič prav na obronku okrogelske

Sl. 10.

planote. Potem je dokupoval, tako da obsega njegovo vlastelinstvo toliko sveta, kolikor ga ima kakšen njegov sosed. Tu je

umno gospodaril. Sezidal je lep, moderen hlev. Njive je vzorno obdeloval; nasadil je veliko dreves, samo hrušk ene vrste nad sto. Vse je sam vodil in vestno gojil, dokler so mu moči dopuščale. Vsak dan je hodil na njive, travnike, v gozd, vedno s škarkami v roki. Svoje posestvo je tako ljubil, da se mu je celo drevo smililo in ga pogosto ni dal preveč obrezati češ, naj raste kvišku v čast božjo. Sovaščanom je vedno rad pomagal s svetom in dejansko. Trudil se je za vodovod in druge koristne naprave, bil je član mlekarne itd. Dolga leta je bil tudi zvest član Kmetijske družbe in naročnik „Kmetovalca“.

Vse delo pok. mons. Tomo Zupana na polju kmetijstva je izviralo iz njegove velike ljubezni do domače od Boga nam dane zemlje.

Kako so Okrogelčani svojega gospoda monsignora ljubili, so mu poslednjič pokazali pri pogrebu: ko je ležal zadnji večer na mrtvaškem odru v svoji kapeli, so ves večer molili ob njegovem truplu, drugi dan ga je pa spremila vsa vas na njegovi zadnji poti v molitvi in s prižganimi svečami.

Svoje sončno vlastelinstvo je blagopokojni mons. Tomo Zupan zapustil zavodu „Dom slepih“, da tako onim, ki ne vidijo sonca, vliva v duše sonce tolažbe in ljubezni.

Ves naš narod, posebno pa še slepci in Okroglo, bodo ohranili mons. Tomo Zupana vedno v hvaležnem spominu.

Čilski soliter

je po celem svetu priznано najboljšo dušično gnojilo. Z uporabo tega gnojila se zamore znatno povečati pridelek vseh setev, ker je to gnojilo prikladno za vse zemlje in rastline.

Ozimne setve, ki so redke in slabo prezimile, popravljamo s 50 kg čilskega solitra na 1 kat. j.

Koruzi gnojimo s 60 do 80 kg na kat. j. in trosimo gnoj med vrste, kakor hitro so rastline izkalile. Ravno tako postopamo pri **krompirju**, katerega gnojimo s 50 do 70 kg na 1 kat. j.

Pri hmelju razstrosimo 20 do 30 gramov čilskega solitra okoli trsa, kakor hitro je odgnal. V drugi polovici maja pa razstrosimo drugi obrok 20 gramov.

Vrtni zelenjavi gnojimo z 3 do 4 kg solitra na 100 m² in razdelimo to količino na 2 obroka. Lahko pa se soliter razstopi tudi v vodi in se s to razstopino zaliva enkrat na teden. Na kanto vode (10 do 12 litrov) se razstopi ena pest solitra. Pazi pa se naj, da se zaliva okoli rastline in ne na stebelca in listje.

Pri sadnem drevju se v območju krošnje raztrosi 200 do 500 gr. čilskega solitra.

Cvetice pa zalivamo z raztopino 2 grama solitra na 1 liter vode.

Čilski soliter je najcenejše gnojilo, ker ga rabimo najmanj na površino, deluje takoj in poveča donos, ter je radi tega najrentabilnejši umetni gnoj.

Čilski soliter se prodaja v skladiščih Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Ljubljani, Mariboru, Celju, Konjicah, Novem mestu in Brežicah.

Nalezljivo sramnično vnetje

in kužno zvrženje pri kravah škoduje tudi mlečnosti. Odvračevalno sredstvo „Bissulin“. Dobiva se samo na živinozdravniški recept. Najmanje tvorniško pakovanje 25 svečic. Nepokvarljivo, brez duha, nestrupeno.

Proizvajalec: H. Trommsdorff, Chem. Fabrik Aachen.

Zastopnik: „LYKOS“, Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

Travniška brana

LB 1	54 zob	130 × 120 cm
LB 5	66 zob	170 × 160 "
LB 2	96 zob	200 × 190 "

dobavlja po ugodnih cenah:

Osiječka ljevaonica i tvornica strojeva, Osijek

Zastopnik:

PETAR KNEZY, Novi Sad

Krompir brez gnojenja z NITROFOSKALOM-II

rodi malo in slabo, ter kakovostno nima onega okusa in tudi ni tako trpežen kot krompir gnojeno z NITROFOSKALOM-II. Na 1 kat. jutro je potrebno 250—300 kg tega polnovrednega gnojila.

Če hočemo v pozni pomladi ali tekom poletja dvigniti rast zaostalim kulturam, uporabljamo „40% sečnino“ in „16% apneno sečnino“, ki sta naši dve domači dušični gnojili in nadomeščata popolnoma slična inozemska gnojila.

Naročajte potom **KMETIJSKE DRUŽBE** od

TVORNICE ZA DUŠIK D. D. RUŠE

NOSPRASIT

kombinirano sredstvo za istočasno zatiranje škodljivcev, ki objedajo zelene dele kulturnih rastlin in odvratanje bolezni, kakor škrlupa, gnilobe in plesnobe v sadjarstvu in peronospore v vinogradništvu.

ARESIN

apneni arseniat kot dodatek bordoški ali kalifornijski brozgi proti raznim grizočim škodljivcem.

APHIDON

za zimsko in letno škropljenje proti raznim ušem in slično, proti slivnemu kaparju 1%, proti drugim kaparjem 1½—2%, proti krvavi uši 2% in proti listnim ušem ½%—1%.

SOLBAR

proti plesnobi na jabolkah in breskvah, proti kodravosti breskve in vinske trte, proti gnilobi (moniliji) in plesnobi obče.

ARBACOL

lepivo proti malemu pedicu, mravljam in drugim zajedavcem.

ZELIO

pasta za zatiranje voluharja.

Ta in vsa druga sredstva se dobe:

Kmetijska družba v Ljubljani in vseh njenih skladiščih.

Zavarujte sadno drevje in vinograde
proti boleznim in škodljivcem z uporabo preizkušnih škropiv!

Zahtevajte obširna navodila:

„JUGEFA“ k. d.
ODD. ZA ZAŠČITO RASTLIN

Nova nahrbtna trtna in drevesna škropilnica

„JUBILA 2“ MODEL 1934

z lijakastim gornjim delom
in prevozna škropilnica na visoki pritisk

„VINDEX“

medeninast kotel ca. 75 l 15—20 atmos. pritiska,
za regulirati do 10 m višine so najbolj zmožne
škropilnice na svetu

V zalogi pri: **Kmetijski družbi v Ljubljani** in njenih skladiščih

Kmetijski hranilni in posojilni dom

V LJUBLJANI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
Tavčarjeva ulica št. 1

Brzjavni: „Kmetiskidom“
Telefon 28-47

Račun Poštne hranilnice v Ljubljani 14.257
RAČUN PRINARODNI BANKI

Zaupajte denar domačemu zavodu!

**NOVE
VLOGE**

vsak čas razpoložljive obrestuje
po **4%** do **5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune
Ekskontuje menice
Daje kratkoročna posojila
izvršuje ostale denarne posle

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv
družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV. Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
LETA 1828 izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Od 5. do 9. maja 1937

Razstava v Bratislavi **BRESLAU**

s sejmom poljedeljskih strojev

Velesejem za jugovzhod!

Nemška industrija razstavlja:

Poljedeljske stroje in orodje, kmetijske obratne
naprave, umetna gnojila, splošno strojno zgradbo,
silotvorne naprave, orodja in orodne stroje,
prevozna sredstva, osebna in tovorna vozila,
zdravstvene in gasilske naprave, elektrotehniko,
gradbeni material, tehnične potrebščine, hišne in
kuhinjske potrebščine in pisarniške potrebščine.

Kmetijska razstava – Velika živinska in konjska razstava

Jugovzhodne evrop. države in Poljska nudijo na razstavi surovine in agrarne izdelke

Pojasnila za znižane voznine se dobijo pri vseh potniških uradih, glede trgovskih zvez pa direktno pri:
Breslauer Messe und Ausstellungsgesellschaft **Breslau 16**, Messegelände (Nemčija)

Preporučali smo se preteklo leto,
da je najboljše in najekonomičnejše škrop-
ljenje sadnega drevja

z žvepleno apneno ali bakreno apneno brozgo
z dodatkom

apnenega arsenata
„Schering“

(Meritol za škropljenje.)

Škropite točno po predpisih in v določenem času.

S takim škropljenjem pridelate mnogo zdravega
in nečrvivega sadja!

Stavite na debela lepljive pasove. Uporabljajte
lepak za gosenice „Schering“.

Zahtevajte prospekte!

Vsa sredstva se dobivajo pri:

Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

SCHERING - KAHLBAUM
kemične tovarne Berlin.

Zastopstvo za Jugoslavijo:

ZAGREB, Kralja Petra trg 9

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica št. 50

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsako-
vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut,
borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste,
eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila
v tuzemstvo in inozemstvo, Safe-deposits itd.

**Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno**

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY

LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

Tudi letos prodaja

Kmetijska družba

r. z. z o. z. v Ljubljani

modro

galico

Obe vrsti sta prvoklasno domače
blago in cenejše kot inozemsko
blago. Po lanskoletnih izkušnjah
mora se posebno letos pravočasno
škropiti in zato opozarjamo vse
vinogradnike, da si galico čim-
prej priskrbe.

Naročila je poslati takoj

Kmetijski družbi v Ljubljani

ali pa njenim skladiščem v Mariboru, Celju, Konjicah, Novem mestu in Brežicah

zn a m k

„Solnce“

in

„Zorka“

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 2 ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15 ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 + Din 60 + oglj. takse
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 5 " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30 " "	(26 x 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 5 " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30 " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predlačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 2 Din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.
Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Jajca za valjenje

od velikih sivo grahastih Plymouth-kokoši, komad 2 Din, od črnih puranov komad 4 Din. Razpošilja: August Kuhar, Vevče, pošta: Dev. Mar. v Polju. 22

Za stekleni cvetličnjak

kupim železno ostraže v dobrem stanju. Ponudbe s točnimi merami poslati na: Hribar — Ljubljana — Gradišče 9. 29

Cepljene trte

in vkorenjene divjake ter sadna drevesa nudi I. trsničarska zadruga v Sloveniji, pošta Juršinci pri Ptuju. Zahtevajte cenik! 9

Lepa krava

simodolka, prav dobra mlekarica, je s tretjim teletom ali pa taka pred četrim teletom naprodaj pri: Franc Vrtačnik, Vič 44. 28

Nalezljivo srarnično vnetje

je bolezen, kateri se še vedno posveča premalo pažnje. Vsa živina se lahko okuži, najboljšo krmiljenje je brez koristi. Vnetje se spozna na tvorbi vozlov na srarnici, v težjih slučajih gnojni iztok. Za odstranitev te škode, ki povzroča zmanjšano mlečnost, shujšanje goveda, jalovost, je poklicati živinozdravnika. Večina živinozdravnikov predpiše preko 20 let znano sredstvo „Bissulin“. Velika prednost tega sredstva je, da je brez vsakega duha, kar je važno za mleko, maslo in sir. 27

Vabilo

na XIX. redni občni zbor Električne strojne zadruge r. z. z. o. z. v Poljanah nad Skofjo Loko, dne 25. aprila 1937, ob 15. uri v šoli v Poljanah s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje in odobritev zapisnika XVIII. rednega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1936. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Izprememba pravil. 7. Določitev cene toka. 8. Volitev 1 člana nadzorstva. 9. Slučajnosti. — Ako ob določeni uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje ob vsaki udeležbi. Računski zaključek za l. 1936. je na vpogled zadržnikom tekom 8 dni pred občnim zborom v občinski pisarni v Poljanah. Načelstvo. 25

Vsakovrstno prejo

sprejema tkalnica „Krosna“ v Ljubljani, Zrinjskega cesta 6. Sprejdi lan, konopljo ali volno in pošlji v tkanje. 67

Staro kočijo in voz

dvovprežen, rabljen, ima na prodaj Oskar Potiorek, posestnik, Prusnik pri Zagorju ob Savi. 24

Vinske trte

afus-ali, črnina, bela in rdeča žlahtnina, burgundec, portugalka, frankinja, muškati, žlahtnina, kraljevina, laški rizling, na podlagi: Rip. port., Berl. X rip. Kober 5BB, Rupestris Goethe št. 9 Berl. X rip. Tel. 8B à 1 Din ima naprodaj trsnica J. Ferle, Svibno, p. Radeče pri Zid. mostu. 26

Šivalne stroje „Singer“, „Piaff“

samo malo rabljene (ženske, krojaške, čevljarске) in kolese, ki odgovarjajo popolnoma novim, po neverjetno nizki ceni kupite lahko edino pri tvrdki: „Promet“ v Ljubljani, nasproti Križevniške cerkve. Tudi ob nedeljah dopoldne. 23

ČEBELARJI!

Košnice, okvire, umetno satje, sita za med in vse ostalo čebelarско orodje izdelujemo. Ilustriran cenik pošljamo brezplačno.

L. RIZMANN
Novi — Vrbas, (Bačka)

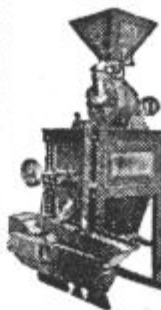
Kmetovalci in trgovci!

V interesu vsakega je, da si nabavi najnovejši „Irus“ mlin, kateri je nemški izdelek izdelujejo se v raznih velikostih. Z „Irus“ mlinom lahko čistite prah in plevel pri žitu in meljete vse vrste žita in izvanredno fino moko, bodisi pšenica ali koruzni zdrob (gres). Za obratovanja mlina odgovarja vsaka sila ali motor, kateri služi za obratovanje gospodarskih strojev.

Skladišče in samoprodaja:

Turnšek Štefan
poštni predal 86

Ljubljana, Aleševčeva št. 24

Zastoj

dobite eno številko ženskega lista „Žena in dom“ s prilogo za ročna dela in kroje. Sporočite svoj naslov upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

Kako preprečite zanositev

Vam pove knjižica dr. Karla Petriča, „Regulacija rojstev“. Dobe jo samo poročene žene za 30 Din. Naroči se pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k. Naročnice „Žene in doma“ jo dobe za polovično ceno.

Kadar je bolezen v hiši

potrebujete knjigo „Nega bolnikov in prva pomoč v neugodah“. Stane 30 Din. Naročite jo pri upravi „Žene in doma“, Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

Kaj morate vedeti

kadar si gradite svoj dom Vam razloži knjiga s slikami in načrti. Stane 30 Din. Naroča se pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

„Za vsako nekaj“.

Te knjige se bo Vaša žena zelo razveselila, ima 30 modelov za pletena in kvačkana ročna dela. Stane 30 Din. Dobite jo pri upravi Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

„Kar po domače“.

Ta knjiga Vam pripoveduje smešne prigode, ki se človeku lahko vsak dan pripetijo, če ne ve, kako se mu je vesti. Knjiga stane 30 Din. Dobite jo pri upravi „Žene in doma“, Ljubljana, Dalmatinova 8/k.

Umetno valjenje jajc

sprejme vsako množino: Perutninarstvo „Niko“ v Poljanah pri Št. Vidu nad Ljubljano. Cene zmerne, izvalitev strokovna in pravilna. 15

Schering-Kahlbaum

kemične tovarne v Berlinu, zastopstvo za Jugoslavijo v Zagrebu, trg Kralja Petra 9 — priporoča za uničevanje oviduma, pajkov, grint na cvetju in rožah „Erysit“, pakovano v steklenicah po 1 liter. Uporablja se v raztopini od 1%. Za uničevanje plevela v parkih, na potih, igrališčih in grobnicah „Formit“, pakovan v dozah po 1 in 5 kg. Uporablja se v raztopini od 3%. Vsa sredstva se dobijo pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

V maju zopet breslavski sejm!

Kakor običajno zadnja leta bo tudi letos od 5. do 9. maja razstava v Vratislavi (Breslau). Opozorjamo na to jugovzhodno evropsko razstavo v Nemčiji na meji Češkoslovaške in Poljske države, ki je vsled ugodne lege velikega pomena. Vse sosedne države se udeležujejo tega velikega sejma za poljedelske stroje, ker je to mesto nekako središče za gospodarski razvoj, tako da so razstavljalci in kupec vedno zado. Ojni S sejmsko legitimacijo imate popust pri železniški vožnji in drugih prometnih zvezah. Opozorjamo tudi na tozadevni oglas v današnjem listu „Kmetovalec“.

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

obratovališča: Celje in Hrastnik

izdeluje in prodaja sledeče vrste fosfatnih gnojil:

kostni superfosfat KMF 18/19% — rudninski superfosfat 16% in 18% — fosfatno žilindro 6/10/18%

razen teh dobavlja tovarna:

kaliamsuperfosfat (mešanico KAS)

kostno in apnenčevo moko

Vsa navedena gnojila se prodajajo po najnižjih dnevnih cenah.

Priporočamo zlasti fosfatno žilindro, ki je najcenejše fosforno-kislo gnojilo.

VPRAŠANJA IN NAROČILA NA TOVARNO KEMIČNIH IZDELKOV V HRASTNIKU D. D.

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Izhaja 15. v mesecu. — Cena listu 25 Din, za inozemstvo 35 Din letno. — Posamezna številka 250 Din. — Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Novi trg št. 3. — Za uredništvo odgovarja: Ing. Ferlic Bogdan. — Izdajatelj za Kmetijsko družbo: Oton Detela. — Tisk J. Blasnik na sl. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.